

**YAZIM KILAVUZU'NDA TESPİT EDİLEN
TUTARSIZLIKLAR ÜZERİNE ARTZAMANLI
BİR İNCELEME**

*Mehmet YASTI**
*Bekir DİREKCI***

ÖZET

Tanzimat döneminde başlayan yeni alfabe ve yazım tartışmaları, 1 Kasım 1928'de yeni alfabenin kabul edilmesiyle yazım boyutunda günümüze kadar devam ede gelmiştir. Yeni alfabede söyleyişe dayalı bir yazım düzeni benimsenmiştir. Kelimelerin nasıl yazılacağı da Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Yazım Kılavuzu'nda belirtilmiştir. Ancak, Kurum tarafından hazırlanan ve 24. baskısına ulaşan kılavuzun önceki baskıları ile sonraki baskıları arasında, aynı kelimelerin farklı yazılışları tespit edilmiştir. Bu değişiklikler tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu makalede Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı Yazım Kılavuzu'nun 1929, 1941, 1965, 1977, 1993, 1996, 2005 yılı baskılarındaki A dizininde yer alan kelimeler; Düzeltme İşaretinin Yazımı, Fonetik Değişiklik Olan Kelimelerin Yazımı, Birleşik Kelimelerin Yazımı olmak üzere 3 ana başlıkta incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yazım, Türk Dil Kurumu, Yazım Kılavuzu

**A DIACHRONIC ANALYSIS ON THE CONTRADICTIONS
FOUND IN THE DICTIONARY OF SPELLING**

ABSTRACT

Discussions on new alphabet and orthography(spelling) which started in the Tanzimat Era have remained with the acceptance of new alphabet in 1st November 1928 until today in the aspect of spelling.

* Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Arş. Gör. elmek: myasti@selcuk.edu.tr

** Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü Türk Dili Bölümü, Okutman, elmek: bdirekci@gmail.com

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

A spelling order based upon pronunciation was adopted in newly accepted alphabet. How to spell the words was also specified in the dictionary of spelling prepared by the Turkish Language Association(TDK). However, different spellings of the same words in the dictionaries of spelling prepared by the Association and that have come at 24th edition were detected between previous editions and next editions. These differences have also given rise to discussions. In this article,the words that take place in index A of the editions of 1929, 1941, 1965, 1977, 1993, 1996 and of 2005 published by TDK are examined under three main titles as the Writing of Correction Mark, as the Spelling of the Words That Have Phonetical Differences and as the Spelling of Compound Words.

Key Words: Spelling, The Turkish Language Association (TDK), dictionary of spelling

Giriş

Tanzimat'tan beri alfabe ile ilgili yapılan tartışmaların temelini, Arap alfabesinin yazım bakımından Türkçeyi ifade etmede yetersiz olduğu görüşü oluşturmuştur. Bu tartışmalar 1 Kasım 1928'de Latin alfabesinin kabul edilmesiyle yazım boyutunda, günümüze kadar sürmüştür. Latin alfabesinin kabul edilmesinden sonra dilde hâlihazırda kullanılan bazı yabancı kelimeler ile birleşik kelimelerin yeni alfabeyle nasıl yazılacağı, ağız farklılıklarının yazımda nasıl gösterileceği gibi konular gündeme gelmiştir. Bu da “*dildeki sözcüklerin doğru yazımını gösteren ve sözcüklerin doğru yazılması için gerekli olan kuralları gösteren kitap*” şeklinde tarif edilen “yazım kılavuzu” ihtiyacını ortaya çıkarmıştır (Ötüken Türkçe Sözlük 2007, 2/2162). Yazım Kılavuzu'nu ülkemizde hazırlamak, yazmak ve yayımlamak görevi Anayasa'nın 134. maddesi 2876 sayılı yasanın 37. maddesinin b fıkrasına göre Türk Dil Kurumuna verilmiştir (Yazım Kılavuzu 2005, I).

Türk Dil Kurumu'nun bugüne kadar *İmlâ Lûgati*, *İmlâ Kılavuzu*, *Yeni İmlâ Kılavuzu*, *Yeni Yazım Kılavuzu*, *Yazım Kılavuzu* gibi adlarla yayımlamış olduğu kılavuz, 24. baskısına ulaşmıştır. Bu baskılarda gerek Türkçe gerekse yabancı dillerden Türk diline giren birçok sözcüğün yazımında birliğin sağlanamamış olması tartışmalara yol açmıştır. Yeni alfabenin kabul edilmesinden hemen sonra yazımda sorunlu olan kelimelerin yazımını ve yazım kurallarını göstermek için Dil Encümeni tarafından Arap ve Latin harfli “*İmlâ Lûgati*”

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

yayımlanır. Acele ile hazırlanan bu kılavuzda birçok yanlışlık ve eksiklik tespit edilmiştir. Bu yüzden kılavuzda belirtilen birçok hususa daha o dönemde itiraz edildiği ve çeşitli önerilerin yapıldığı görülmektedir. İmlâ Kılavuzu'nun Ön söz'ünde bu durum şöyle ifade edilmiştir: “İmlâ Lûgati ile yerleşen ve okullarda bugün dahi kullanılmakta olan yazış tarzı üzerine, daha ilk gününden beri, birtakım itirazlar ileri sürülmemiş değildir. Bu itirazların en çoğu yabancı sözlerden birtakımının özelliklerini yazıda göstermemek işine dokunmaktadır. Ancak, alfabe işinde, yalnız olanı göstermek düşüncesiyle değil, bir **devrimci duygusuyla** hareket edenler, bu itirazları hiçbir vakit kabul etmemişlerdir...İmlâ Lûgati'nin tertibile mükellef olan Heyetimiz, imlâ güçlüğünün, bilhassa arapça ve acemce kelimelerde bulunduğunu göz önüne koyarak, ilkönce, Şemseddin Sami Beyin Kamusu Türkîsile Encümenimiz azasından M. Baha Beyin Yeni Türkçe Lûgati'ndeki bütün kelimelerin imlâsını dercetmeği tensip etmişti. Fakat, sonradan, halk tarafından bir türlü benimsenememiş ve bugünkü yazı dilimizden atılmış olan birtakım lüzumsuz kelimelerin İmlâ Lûgati'nden çıkarılmasını muvafık buldu. Filvaki, bu kelimelerin ve arap-acem sarf kaidelerile yapılmış ve halk dilinde yer bulamamış olan terkiplerin resmî daire isimlerinden ve bu dairelerden çıkan bütün yazılardan atılması, şüphesiz, harf inkılâbının türk diline yapacağı iyiliklerin birincilerindendir....acil olan ihtiyacı karşılamak için acele tertip edilen İmlâ Lûgatine, bugün kullanılmakta olan lüzumlu Türkçe kelimelerden bazılarının konması unutulmuştur” (İmlâ Kılavuzu 1942, VI).

İmlâ Lûgati, on üç yıl kullanılmıştır; ancak, bu çalışma bazı eksiklikler ve yanlışlıklardan dolayı eleştirilere uğramıştır. Bu yüzden kılavuzu tekrar ele almak ihtiyacı ortaya çıkmıştır. 1941 yılında Necmi Dilmen başkanlığında oluşturulan komisyon tarafından incelenen İmlâ Lûgati'nde birçok hata tespit edilmiştir. Kılavuzun 1941'de “İmlâ Kılavuzu” adıyla yayımlanan ikinci baskısında önceki baskıda tespit edilen hatalara ve eksikliklere çözüm getirilmeye çalışılmıştır.

1941'de yayımlanan İmlâ Kılavuzu yazımdaki birçok sorunu çözerek istikrara kavuşmasını sağlamıştır. İmlâ Kılavuzu'nda, yapılan değişiklikler: “İmlâ Lûgati'nin hazırlanması sırasında birçok düşünce çarpışmaları olmuş, ilk formalarında bir düşünceye göre tutulan yol, sonraki formalarda başka bir düşünceye göre değişmiş, sonuna da ayrıca ilâveler, tashihler konulmak gerekmişti. Yazı ve basma hayatımızda esaslı ve büyük bir sarsıntı yapacak fazla değişmeler ve yenilikler yapılmamıştır. On üç yıldan beri okullarda ve yazılarda görülen tecrübeler göre, esaslar daha belirli olarak gösterilmiş,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

elden geldiği kadar güçlükleri kolaylaştırıcı yollar aranmış, İmlâ Lûgati'nin ilâve ve düzeltmeleri yerlerine konulmuş, eksikleri tamamlanmış, yanlışları düzeltilmiştir." (İmlâ Kılavuzu 1942, III-VIII) şeklinde ifade edilmiştir.

İmlâ Kılavuzu'nun 1942, 1948, 1956, 1957, 1960 ve 1962'de olmak üzere yedi baskısı yayımlanır (Yazım Kılavuzu 2005, II-III). Kılavuzun bu baskılarında yazım kurallarının çoğu değişmeden kullanılarak bir gelenek meydana getirilmiştir (İmlâ Kılavuzu 2000, VI). Tablolarda bu durum daha açık bir şekilde görülecektir.

1965 yılı yazım çalışmalarında bir dönüm noktası sayılır. 1965'te "Gramer" Kolu Başkanı olan "Vecihe Hatipoğlu'nun çalışması "Yeni İmlâ Kılavuzu" adıyla yayımlanır. Yeni İmlâ Kılavuzu, o zamana kadar oturmuş birçok kuralı altüst etmiştir. Bu da yeni tartışmaları beraberinde getirmiştir. Yazım Kılavuzu'nda bu durum şöyle açıklanmıştır: "Adına 'yeni' sözü eklenen ve 1928'de yayımlanan İmlâ Lûgati ile onu izleyen altı baskıyı bir kenara bırakan 1965 kılavuzu, Türkçenin biçim bilgisi yapısını zorlayan kurallar içeriyordu." (Yazım Kılavuzu 2005, III). Yeni İmlâ Kılavuzu'nun bazı ufak değişikliklerle 1966'da ikinci, 1967'de üçüncü, 1969'da dördüncü baskısı yayımlanır. 1970 yılındaki beşinci baskısında *Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu* olarak adı değişen çalışmanın tıpkıbasım olarak altıncı baskısı ve 1973'te yedinci, 1975'te sekizinci baskıları, eserin, 1977 yılında *Yeni Yazım Kılavuzu* adıyla dokuzuncu, 1980'de onuncu, 1981'de on birinci baskıları yayımlanır. (Yazım Kılavuzu 2005, IV).

Yeni İmlâ Kılavuzu'nun ortaya çıkardığı sorunları gidermek için 1985 yılında Prof. Dr. Hasan Eren yönetiminde kılavuzun *İmlâ Kılavuzu* adıyla yeni baskısı yayımlanır; ancak, bu çalışma da yazım sorunlarını çözmeye yeterli olmamıştır. Bu kılavuzla ilgili yapılan eleştiri ve önerilerden hareketle eserin 1988 yılında genişletilmiş yeni baskısı yayımlanır. 1993, 1996 ve 2000 yıllarında daha önceki deneyimlerden, öneri ve itirazlardan hareketle ve gelenekleşmiş kullanımlar da dikkate alınarak İmlâ Kılavuzu'nun yeni baskıları yapılır. (Yazım Kılavuzu 2005, IV).

Son olarak 4 Kasım 2003 tarihinde Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu tarafından "*İmlâ Kılavuzu Çalışma Grubu*" oluşturulur. Bu çalışma grubu, yazımı tartışmalı ve çok şekilli olan kelimelerden hangisinin temel alınması gerektiği konusunda birçok kaynağı taramış ve kılavuzun önceki baskılarında yer alan tartışmalı kullanımları da gözden geçirerek "*Yazım Kılavuzu*" adlı çalışmayı 2005 yılında yayımlar.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Bu makalede Yazım Kılavuzu'nun 1929, 1942, 1965, 1977, 1993, 1996, 2005 baskılarındaki A dizininde yer alan ve yazımında farklılık olan kelimeler sınıflandırılarak bu kelimelerin baskılara göre aldığı şekiller ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın başlangıcında amaç yukarıda zikredilen baskıların tamamının taranması idi. Ancak, daha A dizininde beklentilerin çok üzerinde farklı kullanımlarla karşılaşıldığı için çalışma sadece A dizini ile sınırlandırılmıştır. Bölümlerle ilgili tablolar makalenin sonunda sunulmuştur.

1. Düzeltme (İnceltme, Uzatma ve Nispet) İşaretinin Kullanımı

Düzeltme işaretinin kullanımı kılavuzdaki tartışmalı konulardan biridir. Arap, Fars ve batı dillerinden alıntılanan bazı kelimeler ile Türkçe kelimelerde bu işaretin kullanılıp kullanılmaması tartışmalara ve çelişkilere yol açmıştır.

Bugün harf sistemini kullanan yazılarda; söyleyişe (sese), kökene ve geleneğe bağlı olmak üzere üç çeşit yazım düzeni vardır. Türk alfabesinin yazımında söyleyiş (ses) temel alınmıştır. Türkiye Türkçesinin yazımında İstanbul ağzına dayanan ortak söyleyiş esastır. Bu yazım düzeninde kelimeler nasıl konuşuluyor, nasıl telaffuz ediliyorsa o şekilde yazıya geçirilmelidir (İmlâ Kılavuzu 1996, VII).

Asırlardır çeşitli dillerle etkileşim içerisinde olan dilimize yabancı dillerden birçok kelime girmiştir. Bu kelimelerden bazılarında telaffuzdan kaynaklanan anlam karışıklıklarını gidermek için kelimelerin aslında olan ama Türkiye Türkçesinde olmayan uzun ve ince ünlüler ile nispet i'si göstermek için tek bir işaret (^) kullanılmaktadır. Bu durumun bazı kelimelerin söylenişinde karışıklıklara yol açtığı ortadadır. Bunu önlemek için 1993 İmlâ Kılavuzu'nda uzun ünlüler üzerine *galip/gālip*, *gazi/gāzi*, *gafil/gāfil*, *katil/kātil*.. örneklerinde olduğu gibi (-) işaretinin kullanılması teklif edilmişse de kılavuzun 1996, 2000 ve 2005 yılında yapılan baskılarında bu önerinin uygulanmadığı görülmüştür (İmlâ Kılavuzu 1993, 9). Düzeltme işaretinin k'yi ince okutma endişesi bunda etkili olmuştur (İmlâ Kılavuzu 1996, 7).

Kılavuzun ele alınan baskılarında düzeltme işaretinin kullanıldığı yerler genel itibarıyla üç maddede toplanmıştır. Birincisi yazılışları aynı, okunuşları ve anlamları farklı olan kelimeleri ayırt etmede uzun ünlülerin üzerine konur: *adem* “yokluk”/âdem “insan”, *adet* “sayı”/âdet “geleneğe”, *alem* “bayrak”/âlem “dünya”, *alim* “her şeyi bilen”/âlim “bilgin”, *aşık* “eklem kemiği”/âşık “tutkun”,... gibi.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

İkincisi, Arap, Fars ve batı dillerinden alıntılanan kimi kelimelerde, bazı ekler ile özel adlarda bulunan ince g, k, l ünsüzlerinden sonra gelen a ve u ünlülerinin üzerine ince okunduğunu göstermek için düzeltme işareti konur: *dergâh, dükkân, gâvur, evlât, Lâtin, plân...* gibi. Düzeltme işaretinin kullanıldığı üçüncü yer ise nispet i'sidir. İsmın belirtme hâli eki ve iyelik eklerinin karıştırılmasını önlemek için bazı Türkçe kelimeler ile alıntı kelimelerde kullanır: (*Türk*) *askeri/askerî (okul), (İslam) dini/dinî (bilgiler), ilmi/ilmî, resmi/resmî, türkü/türkî, varsağı/varsagî,...* gibi kelimelerin anlam yönünden karışması önlenmiş olur (İmlâ Kılavuzu 1993, 9).

Çalışmanın sonunda sunulan Tablo 1.'de Türk Dil Kurumu'nun değişik zamanlarda yayımladığı kılavuzdaki A dizininde yer alan düzeltme işaretli kelimeler verilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere düzeltme işaretinin kullanımında 1977 yılında yayımlanan kılavuz bir dönüm noktası sayılabilir. Bu kılavuzda düzeltme işaretinin kullanımı sınırlandırılmıştır. Özellikle inceltme ve nispet i'sinde düzeltme işareti kullanılmamıştır. Kılavuzun daha önceki baskılarında düzeltme işareti ile yazılan kelimelerin çoğu bu kılavuzda düzeltme işareti olmadan kullanıma girmiştir. Bu uygulama kılavuzun 1988 yılı baskısında değiştirilmiştir. Kılavuzun 1996 ve 2000 yılı baskılarında çoğunlukla 1988'de alınan kararlar uygulanmakla beraber 2005 baskısında düzeltme işaretinin birkaç kelime hariç kaldırıldığı görülmüştür. 2005 Yazım Kılavuzu'nun düzeltme işareti başlıklı kısmının 1. maddesinde düzeltme işaretinin kullanılacağı yerler için “*Yazılışları bir, anlamları ve okunuşları ayrı olan kelimeleri ayırt etmek için, okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine konur.*” (Yazım Kılavuzu 2005, 6) denilirken hemen altında yer alan uyarılar kısmında ise bazı kullanımların (katil<katl “öldürme”, kadir<kadr “değer”,...gibi) düzeltme işareti olmadan yaygınlaştığı ifade edilmiştir. Bu ifade 1. madde ile çelişkili bir durum meydana getirmiştir. Bu açıklamalar yazında ortak bir yazımın meydana getirilmesinde dayanak noktamızın yazım kılavuzu mu ya da diğer yayımlarda yer alan kullanımlar mı olacağı noktasında soru işaretleri oluşturmuştur.

1.1. Türkçe Olmayan Ön Eklerin Yazımı

Yazılışları aynı, görevleri ve okunuşları farklı olan Arapça bi-, ile Farsça bî- ekinin birbirinden ayırt edilebilmesi için Farsça bî- ön ekinde düzeltme işareti kullanılmıştır (İmlâ Kılavuzu 1996, 7). Bu kullanımın herhangi bir açıklama yapılmamakla beraber 2005'te yayımlanan Yazım Kılavuzu'nda kaldırıldığı görülmüştür. Astrid Menz “*Kılavuzlarda ve Kullanımda Türkçe İmlâ*” adlı çalışmasında bazı Arapça ve Farsça kelimelerde kullanılan bi- ve bî eklerini ön ek

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

olarak değil, geldiği kelimeye sabitleşmiş bir yapı olarak değerlendirilmiştir (Menz 2008, 44). Bu yazım farklılığına incelenen iki kılavuzda rastlanmıştır.

Tablo 2. Türkçe olmayan ön eklerin yazım seyri.

	2005	1996	1993	1977	1965	1942	1929
1	aç biilaç, -cı	aç bîilâç,-cı

1.2. Kesme İşaretinin Kullanımı

Kesme işareti, Türkçe olmayan kelimelerin aslında olan ayın ya da hemze işaretini göstermek için kullanılmıştır. Yazım Kılavuzu'nun baskıları arasında sadece 1996 yılında yayımlanan İmlâ Kılavuzu'nda bu kesme işaretinin kullanıldığı tespit edilmiştir. İmlâ Kılavuzu'nun “*Alıntı kelimelerde kesmeli yazılış*” başlığı altında kesme işaretinin kullanıldığı yerler örneklerle açıklandıktan sonra bazı alıntı kelimelerin Türkçenin ses düzenine uymasından dolayı bu kelimelerin aslında yer alan kesme işaretinin kullanılmaması gerektiği ifade edilmiştir (İmlâ Kılavuzu 1996, 18). Bu açıklama da kesme işaretinin tam olarak nerelerde kullanılması gerektiği hususunda bir çelişki meydana getirmiştir.

Tablo 3 Kesme işaretinin yazımı

	2005	1996	1993	1977	1965	1942	1929
1	anane	<i>an'ane</i>	anane	anane	anane	anane	
2	ananevi	<i>an'anevî</i>	<i>ananevî</i>	ananevi	<i>ananevî</i>

1.3. İki'den Çok Farklı Yazımı Olan Kelimeler

Bazı alıntı kelimelerdeki düzeltme işaretinin gösterilip gösterilmemesindeki kararsızlık aynı kelimenin baskılara göre üç farklı yazımını ortaya çıkarmıştır. Tablo 4'te görüldüğü üzere kılavuzun önceki baskılarında kullanılan düzeltme işaretinin 2005'teki Yazım Kılavuzu'nda kaldırıldığı görülür.

Tablo 4. İki'den fazla farklı yazımı olan kelimeler

	2005	1996	1993	1977	1965	1942	1929
1	abidevi	<i>abidevî</i>	<i>abidevî</i>	...	<i>abidevî</i>	<i>âbidevî</i>	
2	aşari	<i>aşarî</i>	<i>âşarî</i>	...	<i>aşarî</i>	<i>âşarî</i>	...

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010

2. Fonetik Değişikliğe Uğrayan Kelimelerin Yazımı

Genel itibarıyla Yazım Kılavuzu'nun 1993 yılına kadar çıkan baskılarında fonetik değişikliğe uğrayan kelimelerin yazımında söyleyişteki yaygınlığın temel alındığı, 1993'ten sonraki baskılarda ise sözcüğün aslına ve Türkçenin ünlü-ünsüz uyumlarına uydurma kaygısının ön plana çıktığı görülmüştür. Yazım Kılavuzu'nun incelenen baskılarında fonetik değişikliğe uğrayan kelimelerin listesi Tablo 5'te verilmiştir.

2.1. Eklerin Yazımı

Bu gruba giren üç kelimedede üç farklı durum söz konusudur: Birincisi; kılavuzun 1942 baskısında *ayni* +*yle* şeklinde ses uyumunun dışında kalarak geldiği sözcüğe bağlanan ek, diğer baskılarda *kendisiyle*, *babasıyla*, *gözüyle* örneklerinde olduğu gibi ses uyumuna girerek eklenmiştir.

İkinci olarak sonu sert sessiz ile biten sözcüğe ünlü ile başlayan ek geldiği zaman sözcüğün sonundaki sert sessiz harf yumuşar. Kılavuzun 1965 baskısında *aysfilt*, *-ti* “*buzla*” sözcüğünün yazımında buna uyulmamıştır.

Üçüncü olarak *-trak* ekinin yazımında da kılavuzun 1929 yılında çıkan baskısı dışında yazım birliğinin sağlandığı görülmüştür. Kılavuzun 1929 yılı baskısında geldiği sözcüğe *-trak* (*acımtrak* “*acımsı*”) şeklinde bağlanan ek, sonraki baskılarda “*Türkçe kelimelerde bütün sesler gösterilir.*” anlayışından hareketle *acımtrak* şeklini almıştır. Eklerin yazımı Tablo 6'da verilmiştir.

2.3. Özel Adların Yazımı

Yazım Kılavuzu'nun ele alınan baskılarında yapılan karşılaştırmada kavim, boy, millet, oymak adlarının büyük harfle başlaması konusunda birlikteliğin sağlandığı ortadadır. İmlâ Lûgati'nde şahsî, ailevî, kavmî veya coğrafi kelimelerin teklik ya da çokluk olsun (Mehmet, Ali, Türk, Ruslar...vb.) büyük harfle başlayacağı açıklaması yapılırken İmlâ Lûgati'nin dizin kısmında - gözden kaçmış olsa gerek- bu açıklamaya uyulmamıştır (İmlâ Lûgati 1929, XIV/XVI).

Tablo 7. Özel adların yazımı

	2005	1996	1993	1977	1965	1942	1929
1	<i>Azeri</i>	<i>Azerî</i>	<i>Azerî</i>	<i>Azeri</i>	<i>Azerî</i>	<i>Azerî</i>	<i>azerî</i>
2	<i>Afgan</i>	<i>Afgan</i>	<i>Afgan</i>	<i>Afgan</i>	<i>Afgan</i>	...	<i>afgan</i>

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010

3. Birleşik Kelimelerin Yazım Şekilleri

Yazım Kılavuzu'nda tartışma yaratan bir diğer konu da birleşik kelimelerin ayrı mı bitişik mi yazılacağı oluşturmuştur. Birleşik kelimeler, Kılavuz'un irdelenen baskılarında *mürekkep kelimeler*, *bileşik kelimeler*, *birleşik kelimeler* olmak üzere üç farklı terimle karşılanmıştır.

Tablo 8. Birleşik kelimeler için kullanılan terimler

2005	1996	1993	1977	1965	1941	1929
Yazım Kılavuzu	İmlâ Kılavuzu	İmlâ Kılavuzu	Yeni Yazım Kılavuzu	Yeni İmlâ Kılavuzu	İmla Kılavuzu	İmlâ Lûgati
<i>birleşik kelime</i>	<i>birleşik kelime</i>	<i>birleşik kelime</i>	bileşik kelime	bileşik kelime	bileşik kelimeler	<i>mürekkep kelimeler</i>

Türkçe Sözlük'te bu terimler şöyle tarif edilmiştir:

Mürekkep (kelime)	Birleşmiş, birleşik (kelime)
Bileşik kelime	İki veya daha çok kelimenin BİLEŞİK (Composé) denilen yeni bir kelime meydana getirmek üzere anlam, şekil, kuruluş, vurgu gibi bakımlardan az çok değişikliğe uğrayarak bir araya gelmeleri (http://tdkterim.gov.tr/bts/)
Birleşik kelime	Yeni bir kavramı karşılamak üzere belirtisiz isim tamlamalarından, sıfat tamlamalarından, isnat gruplarından, birleşik fiillerden, ikilemelerden, kısaltma gruplarından veya kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan kelimeler (http://tdkterim.gov.tr/bts/)

Latin alfabesinin kabulünden sonra Türkçenin yazımı ile ilgili ilk eser olan *İmlâ Lûgati*'nde birleşik kelimeler, "*mürekkep kelimeler*" terimiyle karşılanmıştır. Eserde, Latin alfabesinin Türkçeye kazandırdığı faydalardan biri olarak kabul edilen birleşik kelimeler ile ilgili şu ifadeler yer almıştır: "*Bu kelimeler, türkçemizde hervakit kullanılmış olmakla beraber, bunların tek kelime halinde gösterilmesi için vaktile yapılmış olan gayret, büyük bir muvaffakiyet kazanamamıştır. Bu nevi kelimelere ise İmlâ Lûgatinde epey mühim yer ayrılmıştır. Encümenimiz tarafından tertip edilen Muhtasar Türkçe Gramerin 11-nci bendinde de izah edilen bu mürekkep kelimelerin teşekkülünü göstermek üzere şu misaller yazılmıştır: başvekil, demiryolu, yerkatı, tavukgöğsü, önayak, yalınkat, uluorta,*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010

yer altı, yüzüstü, yüzükara, aklayakın, baştankara, (kuş ve zarf edatı), kırkayak, yüzbaşı, ilerigelmek, ağaçkakan, kargabüken, bastıbacak, kalinkafalı, kalinkafa, imambayıldı, güngörmüş, sözdinler, sözdinlemez, yüzügüler, gülyüzlü, hatırısayılır, gözboyayacak, kelimelerinde İmlâ Lûgatinde bulunanları, hem kelime olarak haiz oldukları ehemmiyeti hem de Türkçede mürekkep kelime yapma yollarını göstermiş olmak için, yazılmıştır...mürekkep kelimeleri teşkil eden unsurların bitişik olarak gösterilmesi, kolay anlaşılmayı temin edecektir (İmlâ Lûgati, 1929:XIII-XIV). İmlâ Lûgatinde ayrıca bazı kelimeler içinde ikili kullanımlar önerilmiştir: “*dünkügün, dünkü gün*”, “*pek âlâ, pekâla*” (Özkan 2001, 349)

1941 yılında yayımlanan *İmlâ Kılavuzu* ise daha önceki İmlâ Lûgati'nin yerine geçmek ve orada görülen eksikliklerin ve yanlışlıkların düzeltilmesi için basılmıştır (İmlâ Kılavuzu 1941, VIII). İmlâ Kılavuzu'nda birleşik kelimeler “*bileşik kelimeler*” terimiyle karşılanmıştır. İmlâ Kılavuzu'nun 1977 yılına kadar yapılan baskılarında İmlâ Lûgati'ndeki bileşik kelimelerle ilgili belirtilen kurallar devam ettirilmiştir.

Beşir Göğüş “*Türkçede Bileşik Kelimelerin Oluşumu ve Nasıl Yazılması Gerektiği*” adlı çalışmasında birleşik kelimelerin her zaman bitişik yazılmasının gerekmediğini, anlamca birleşen bu kelimelerin yapı bakımından birleşmesinin şart olmadığını ifade etmiştir (Göğüş 1962, 261).

1965 yılında basılan *Yeni İmlâ Kılavuzu'nda* birleşik kelimeler karşılığı olarak “*bileşik kelimeler*” terimi kullanılmıştır. Kılavuz'da birleşik kelimeler şöyle tanımlanmıştır: *İki veya daha çok kelimenin aralarına ek girmeyecek kadar kalıplaşması, donmuş olması suretiyle meydana gelir. Bu çeşit kelimeler, tam bir kalıplaşmaya uğradıkları için, Türkçede tek bir kelime gibi işlem görürler ve çoğu da isim soyundandır* (Yeni İmlâ Kılavuzu 1965, 39). Türk Dil Kurumu Gramer Kolu Başkanı Vecihe Hatipoğlu, Arap yazımının etkisinde kalarak birleşik kelimelerin ayrı yazılabileceğini düşünenlerin aksine birleşik kelimelerin bitişik yazılması gerektiğini savunmuş, *nasıl* kelimesinin *ne asıl* şeklinde ayrı yazılmasının mümkün olmadığı gibi *kaptıkaçtı, hanımeli, zıpçıktı, denizaltı* gibi kelimelerin de ayrı yazılmasının mümkün olamayacağını ifade etmiştir (Yeni İmlâ Kılavuzu 1965, 39). Tablo incelendiğinde kılavuzun 1977 yılındaki baskısına kadara bu kuralın uygulandığı görülür.

1977 yılında Doğan Aksan başkanlığında hazırlanan kılavuz “*Yeni Yazım Kılavuzu*” adıyla yayımlanmıştır. Bu kılavuzda birleşik kelimeler için “*bileşik sözcükler*” terimi kullanılmıştır. Kılavuzda bileşik kelimeler ile ilgili şu ifadeler yer almıştır: “*Bileşik sözcükler*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

tek bir kavramı karşılamak için, iki veya daha çok sözcükten oluşmuş öğelerdir. Bunlar, tek bir sözcük gibi kullanılırlar...bileşik sözcükleri oluşturan sözcüklerin aralarına yapım, çekim ekleri veya başka bir sözcük giremez; bunlar, tam bir kalıplaşma içindedir; bu nedenle, bileşik sözcükler bitişik yazılır (Yeni yazım Kılavuzu 1977, 31).

1985 yılında Hasan Eren başkanlığında hazırlanan kılavuzda bitişik kelimelerin yazımı konusunda kendinden önceki baskılara göre çok farklı bir yaklaşım izlenmiştir. Kılavuzun 1988 ve 1993 yıllarında yapılan baskıları da 1985 yılında yayımlanan kılavuzun devamı niteliğinde olmuştur. Burada incelenen kılavuzun 1993 baskısı “*İmlâ Kılavuzu*” adıyla yayımlanmıştır. Bu kılavuzda “*Ayrı ve Bitişik Yazılış*” başlığı altında ele alınan birleşik kelimelerin yazımı konusu, Türk yazımının en güç ve en karışık sorunlarından biri olarak değerlendirilmiş, birleşik kelimelerin yazımında o zamana kadar yayımlanan kılavuzlardaki gelenekleşmiş kullanımın tersine bir anlayış söz konusu olmuştur. Önceki kılavuzlarda gelenek olarak birleşik yazılan kelimelerin tamamı bu kılavuzda ayrı yazılmıştır.

Bu dönemde yazım ile ilgili çözüm arayışlarının ve tartışmaların yoğunlaştığı görülmektedir. Bunlardan Halil Açıkgöz “*Türkçede Bitişik Kelime*” başlıklı çalışmasında birliğin sağlanması bakımından bütün birleşik kelimelerin ayrı yazılması teklifini getirir. Mertol Tulum ve Hasan Eren 1941’den 1981 yılına kadar yayımlanan kılavuzlardaki tutarsızlıkları ve kural değişikliklerini ortaya koyduktan sonra bu tutarsızlıklardan birleşik kelimelerin yazımı hakkında Türk Dil Kurumu’nun eski yetkilileri ile yeni yetkilileri arasındaki konuya yaklaşım farklılıklarının, işi içinden çıkılmaz duruma getirdiğini ifade ederek kılavuzun 1977-1989 baskılarında da aynı özelliğe sahip kelimelerin yazımı ile ilgili bir birliğin olmadığını belirtirler (Özkan 2001, 352).

1996 ve 2005 yılında yayımlanan kılavuzlarda birleşik kelimeler, “*birleşik kelime*” terimiyle karşılanmıştır. Kılavuzda birleşik kelimeler bitişik yazılan birleşik kelimeler ve ayrı yazılan birleşik kelimeler başlıkları altında değerlendirilerek birleşik kelimelerin yazımı ile ilgili geçmişten gelen sorunlara çözümler sunulmuştur.

Yazım biçimi bakımından ele alınan birleşik kelimeler, dil bilgisinin de alanına girmektedir. Jean Deny, *Türk Dil Grameri* adlı eserinde Türkçede birleşik isimlerin olmadığı düşüncesindedir (Deny, 1941, 735). Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri* adlı çalışmasında birleşik kelimelerin nasıl yazılması gerektiği konusunda dilimizde sağlam ve geçerli ölçülerin olmadığını dile getirdikten sonra yaygın

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

olan eğilimin bu tür yapıların bitişik yazılması yönünde olduğunu ifade eder (Banguoğlu 1974, 294). Muharrem Ergin ve Tahir Nejat Gencan da meydana getirdikleri çalışmalarda birleşik kelimelerin diğer kelime gruplarından ayırt edilebilmesi için bitişik yazılması gerektiği görüşünü savunurlar (Ergin 1977, 372; Gencan 1979, 240). Birleşik kelimelerin baskılara göre yazım şekilleri Tablo 9'da verilmiştir.

3.1. Kısa Çizginin (-) Kullanımı

Kılavuzun 1996 baskısında bazı kelimeler arasına kısa çizgi (-) konduğu görülmektedir. İmlâ Kılavuzu'nun kısa çizgilerin kullanım yerleri ile ilgili 7. maddesinde bu durum şöyle açıklanmıştır: “*Kelimeler arasında “den...-a, ve, ile, ilâ, arasında” anlamlarını vermek üzere kullanılır: Türkçe-Fransızca Sözlük, Aydın-İzmir yolu, Ankara-İstanbul Uçak Seferi, Türk-Alman İlişkileri...*” (İmlâ Kılavuzu, 1996, 61). Bu ifade 2005 Yazım Kılavuzu'nda da yer almış olmakla beraber dizin kısmında buna uyulmadığı belirlenmiştir (Yazım Kılavuzu 2005, 42).

Tablo 10. Kısa çizginin (-) kullanımı

	2005	1996	1993	1977	1965	1942	1929
1	<i>ay gün takvimi</i>	ay-gün takvimi
2	<i>ay gün yılı</i>	ay-gün yılı

3.2. Birleşik Kelimelerde Büyük/Küçük Harfle Yazımı

Yer, kişi, millet adlarıyla yapılmış birleşik kelimelerden oluşan müzik terimi, bitki ve eşya adları 1993 İmlâ Kılavuzu'ndan itibaren büyük harflerle ve ayrı yazılmaya başlanmıştır. Müzik terimlerinin yazımı kılavuzun 1996 ve 2005 yılında çıkan baskılarda değişerek küçük harfli olurken, bitki ve eşya adlarının büyük ya da küçük harfle yazılması hususunda bir düzensizlik olmuştur. Aynı kılavuzda *Amerika bademi, Arap zamkı* büyük harfle yazılırken, *amerika üzümü, arap sabunu* küçük harfle yazılmıştır. Bu kullanımdaki farklılık birleşik sözcüğü meydana getiren ilk kelimelerin tek başına özel isim olarak düşünülmesi ve yapının kalıplaşmasını tam olarak tamamlamamış olması ile açıklanabilir. Birleşik kelimelerin büyük/küçük harf kullanımı kılavuzun baskılarına göre Tablo 11'de verilmiştir.

3.3. Yabancı Eklerin Yazımı

Köken bakımından yabancı olan *be* eki ile yapılan ikilemeler Yazım Kılavuzu'nun 1993 baskısı dışında bitişik yazılmıştır. Bununla ilgili ele alınan baskılarda tatmin edici bir açıklama yapılmamıştır. (İmlâ Kılavuzu 1993, 21)

Tablo 12. Yabancı eklerin yazımı

	2005	1996	1993	1977	1965	1942	1929
1	anbean	anbean	<i>an be an</i>	anbean	anbean	anbean	
2	aybeay	aybeay	<i>ay be ay</i>	aybeay	aybeay

3.4. Yer Adlarının Yazımı

İki ve daha çok sözcüğün birleşmesinden oluşan yer isimlerinin birleşik yazımında kılavuzun 1942'den sonra çıkan baskılarında birliğin sağlandığı görülmüştür. Fakat, İmlâ Lûgati'nde geçen yer adlarının yazımında bir tutarlılık yoktur: *Afyon Karahisar*, *Gazi Antep*, *Akdağ Madeni*, *Garbî Karaağaç* yer adları ayrı yazılırken; *Mustafakemalpaşa*, *Gümüşhacı* gibi yer adları bitişik yazılmıştır. Bu farklılıklarla ilgili İmlâ Lûgati'nde yeterli bir açıklama yapılmamıştır. Nevzat Özkan, bunu yazımdan önce alfabeyle yerleştirme çabasının bir sonucu olarak ifade eder (Özkan 2001, 350). Yer adlarının yazımı Tablo 13'te verilmiştir.

3.5. Farsça Tamlamaların Yazımı

Farsça tamlamaların yazımı konusunda da kılavuzun baskıları arasında birlikteliğin olmadığı görülür. 2005 Yazım Kılavuzu'nda konu ile ilgili şu ifadeler yer alır: “*Farsça kurala göre oluşturulan isim ve sıfat tamlamaları ile kalıplaşmış biçimler bitişik yazılır: cürmümeşhut, darıdünya, ehlibeyt, ehvenişer, erkânıharp, fecrisadık, gayrimenkul, gayrimeşru, hüsnükuruntu, hüsnüniyet, suikast, hamdüsenâ, hercümerç.*” (Yazım Kılavuzu 2005, 24) Ancak, dizin kısmında *aklievvel, akliselim...* gibi Farsça tamlamalar bitişik yazılırken 2 örneğin yazımı bu açıklamaya uymamıştır.

Tablo 14. Farsça tamlamaların yazımı

	2005	1996	1993	1977	1965	1942	1929
1	<i>Ahd-i Atik</i>	Ahdiatik	Ahdiatik	Ahdiatik	Ahdiatik
2	<i>Ahd-i Cedit</i>	Ahdicedit	Ahdicedit	Ahdicedit	Ahdicedit
3	aklievvel	<i>aklı evvel</i>

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010

4. Sonuç

Çalışmaya konu olan Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı Yazım Kılavuzu, 24. baskısına ulaşmıştır. Bu çalışmada, Yazım Kılavuzu'nun 1929, 1965, 1977, 1993, 1996 ve 2005 yılı baskılarındaki A dizininde yer alan ve yazımında farklılık olan kelimelerin durumu incelenerek baskılara göre yazım şekilleri ortaya konulmuştur.

Türkçe, başta Arapça ve Farsça olmak üzere birçok yabancı dille etkileşim içerisinde. Bu dillerden kelimeler almış, bu dillere kelimeler vermiştir. Bundan dolayı Yazım Kılavuzu'nun basıldığı yıllara göre kelimelerin sayısı sürekli artmıştır.

Tablo 15. Kılavuzlardaki A dizininde yer alan kelimelerin sayısı

Yıl	2005	1996	1993	1977	1965	1941	1929
Kelime sayısı	4194	3879	2362	1962	1792	1648	949

Yazım Kılavuzu'nun ele alınan baskılarında sadece A dizininde 431 sözcüğün yazımında tutarsızlıklar olduğu tespit edilmiştir. Yazımında tutarsızlıklar olan konularla ilgili incelenen baskılarda onlarca madde yer almıştır. Bu kurallar yığını çoğu zaman yazımı kolaylaştıracağı yerde içinden çıkılmaz duruma sokmuştur. Nurettin Demir ve Emine Yılmaz, Türk Dili El Kitabı adlı çalışmalarında bu durumu şöyle dile getirmişlerdir: "...bu kurallar yığını kullanıcının ne kavraması ne de bunlara uyması mümkündür." (Demir-Yılmaz 2003, 181). Çalışmada varılan sonuçları şöyle sıralamak mümkündür:

1. Kılavuzlarda düzeltme işareti ile ilgili A dizininde yer alan kelimelerden 164 tanesi bu grupta yer almıştır. Türkçede yazımdan ziyade telaffuz sorununu olarak karşımıza çıkan düzeltme işaretinin kullanımı ile ilgili olarak kılavuzun 1977 yılı baskısı bir dönüm noktası sayılabilir. Bu kılavuzda düzeltme işaretinin kullanımını büyük ölçüde sınırlandırılmıştır. Genel itibarıyla düzeltme işaretinin kullanım yerleri kılavuzun ilgili baskılarında aynı tanımlanmakla beraber uygulanmasında farklılıklar arz etmiştir. Düzeltme işaretinin kullanılmasında yazımda belirtilen kuralların mı yoksa yazın dilindeki yaygın kullanımların mı uygulanacağı konusunda çelişkiler vardır. Maddeler yığınına boğulan kuralların istisnalarla delinmesi yazımda ve kullanımda güçlükler açmaktadır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

2. Kılavuzun incelenen baskılarındaki A dizininde yer alan birleşik kelimelerden 212 tanesinde yazım karmaşası söz konusudur. Birleşik kelimelerin bitişik mi yoksa ayrı mı yazılması gerektiği konusunda tam bir fikir birliği sağlanmış değildir. Kılavuzlardaki birleşik kelimelerin yazım sürecine bakıldığında 1993 yılında çıkan kılavuz o zamana kadar gelen birleşik kelimelerin yazım anlayışını tersine çevirmiştir. Daha önceki kılavuzlarda bitişik yazılan kelimelerin tamamına yakını bu kılavuzda ayrı yazılmıştır. Bu durum sonraki kılavuzlarda da büyük oranda uygulanmıştır. 2005 Yazım Kılavuzu'nda da eğilim, bu yapıdaki kelimelerin ayrı yazılması yönünde olmuştur.

81 yıl önce kabul edilmiş olan Latin alfabesi yazıda, okuyup anlamada eski alfabeğe göre kolaylıklar sağlamanın yanında yazımda ve telaffuzda birçok sorunları da beraberinde getirmiştir. Sorunları gidermek için Türk Dil Kurumu tarafından değişik yıllarda Yazım Kılavuzu'nun bir kısmı birbirinin tıpkıbasımı olan baskıları yayımlanmıştır. Ancak, yayımlanan baskılardaki tutarsızlıklar, sık sık kural değiştirmeler, onlarca kural yığını ve bu kuralların istisnalar ile delinmesi yazımdaki sorunları içinden çıkılmaz duruma sokarak dile gereğinden fazla zarar vermiştir. Yazımda çok fazla kurallara boğulmadan herkesin anlayabileceği ve uygulayabileceği yazım kılavuzuna ihtiyaç vardır. Türkçenin yazımı konusunda Türk dili ile uğraşan herkesin söyleyecek bir sözünün olduğu bir gerçektir ve bu konuda bir fikir birliğinin sağlanması da zor gözükmemektedir. Ancak, yazım konusundaki sorunları en aza indirebilmek için kılavuzun bundan sonra yayımlanacak olan baskılarında 2005'teki Yazım Kılavuzu'nda ortaya konan kuralların esas alınması yazımda birliğin sağlanması bakımından önemli bir adım olacaktır.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, Hâtil, “*Türkçede Bitişik Kelime Meselesi*”, Kubbealtı Akademi Mecmuası, 1987, XVII/2, s. 35-58.
- BANGUOĞLU, Tahsin, Türkçenin Grameri, İstanbul, 1974.
- ÇAĞBAYIR, Nuri, Ötüken Türkçe Sözlük, 2. C., Ötüken Yay., İstanbul, 2007, s. 2162.
- DEMİR, Nurettin-YILMAZ, Emine, Türk Dili El Kitabı, Grafiker Yay., Ankara, 2003, s. 181.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

- DENY, Jean, Türk Dili Grameri, (çev. Ali Ulvi Elöve), İstanbul, 1941.
- EREN, Hasan, “Yazımda İkili Çözüm”, Dil Tartışmalarında Gerçekler I, TDK Yay., Ankara, s. 40-46.
- EREN, Hasan, “Eski ‘Dilci’likten Yeni Yazım ‘Uzman’lığına”, Dil Tartışmalarında Gerçekler I, TDK Yay., Ankara, s. 66-70.
- EREN, Hasan, “Yazımda Yabancı Dil Örnekleri”, Dil Tartışmalarında Gerçekler I, TDK Yay., Ankara, s. 71-79.
- ERGİN, Muharrem, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, 1977.
- GENCAN, Tahir Nejat, Dilbilgisi, TDK Yay., Ankara, 1979.
- GÖĞÜŞ, Beşir, “Türkçede Bileşik Kelimelerin Oluşumu ve Nasıl Yazılması Gerektiği”, TDAYB 1962, TDK Yay., 217, Ankara 1988, s. 245-264.
- GÜRSES, Reşide, “Türk Dilinin Telâffuz ve İmlâsı”, Türk Yurdu - Türkçeye Saygı, Türk Ocakları Yay., Ankara, 2001, s. 175-176.
- İmlâ Lûgati, İstanbul Devlet Matbaası, İstanbul, 1929.
- İmlâ Kılavuzu, TDK Yay., İstanbul, 1942.
- İmlâ Kılavuzu, TDK Yay., Ankara, 1993.
- İmlâ Kılavuzu, TDK Yay., Ankara, 1996.
- KOÇ, Raşit, “Türkçede Birleşik Kelimelerin Yazımı ile İlgili Tartışmalar ve Çözüm Önerileri”, Kastamonu Eğitim Dergisi, C. 15, 2007, s. 693-706
- KOÇ, Raşit, “Düzeltilme (İnceltme, Uzatma) İşaretinin Kullanımı ile İlgili Tartışmalar”, Turkish Studies, Volume 4/3, 2009 ,s. 1453-1468.
- LEWIS, Geoffrey, Trajik Başarı Türk Dil Reformu (çev. Mehmet Fatih Uslu), Gelenek Yay., İstanbul, 2004.
- MENZ, Astrid, “Kılavuzlarda ve Kullanımda Türkçe İmlâ”, Türkiye’de Dil Tartışmaları, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Yay., İstanbul, 2008, s. 41-71.
- ÖZKAN, Nevzat, “Türkçede Birleşik Kelimelerin Yazımı”, Türk Yurdu -Türkçeye Saygı, Türk Ocakları Yay., Ankara, 2001, s. 349-355.
- TULUM, Mertol, Dil Tartışmalarında Gerçekler I, TDK Yay. 558, Ankara, 1990, s. 1-39.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*

Türkçe Sözlük, TDK Yay., 2. C., Ankara, 1988

Yazım Kılavuzu, TDK Yay., Ankara 2005

Yeni İmlâ Kılavuzu, TDK Yay., Ankara, 1965.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/1 Winter 2010*